

TEKST 79: Matthias af Edessa: Om massakren mod armenierne i 1059 og 1063

Matthias af Edessa var armensk, kristen-ortodoks munk, der skrev en krønike omkring 1136, hvori han beskriver tyrkernes angreb og massakre på armenierne i byen Sebastea. Den seldsjukiske leder Toghrul Beg havde skabt sig et kongerige i Persien, og i 1059 angreb og hærgede hans tyrkiske styrker det armenske folk, som boede omkring Sebastea i det byzantinske rige.

[Matthias af Edessa:]

I begyndelsen af året 465 [1015-1016] overgik en katastrofe, der forkyndte opfyldelsen af guddommelige varsler, de kristne tilbedere af det Hellige Kors. Dragen med dødens ånde dukkede op, ledsaget af en ødelæggende ild, og tugtede dem, der tror på den hellige Treenighed. De apostolske og profetiske bøger skælvede, for der ankom bevingede slanger for at opkaste ild på Kristi troende. Jeg ønsker at beskrive det første udbrud af glubske bæster dækket af blod i dette sprog. På denne tid samledes den vilde nation af vantro kaldet tyrkerne. Idet de drog ud, trængte de ind i provinsen Vaspuracan¹ og dræbte de kristne med sværdet. [...] Idet de gik imod fjenden, så armenierne disse fremmede mænd, der var bevæbnet med buer og havde bølgende hår som kvinder. [...]

I marts 1059 overgik en frygtelig ulykke de trofaste kristne. Ord kan ikke beskrive de lidelser, de måtte døje, for det tyrkiske folk fra Persien, talrige som havets sand, rettede de angreb mod de kristne i Armenien. Folket i mange provinser blev hugget ned og taget som slaver af tre frygtelige uhyrer udløst af Sultan Toghrul – mænd mere grusomme end vilde dyr. De gik frem mod den befolkningsrige og ædle by Sebastea² i Armenien, foran deres sorte soldater, idet de hævdede deres bannere som tegn på døden. Deres skrig rullede ud som torden og udtrykte ønsket om at udfolde deres raseri.

Søndag d. 6. august 1059 indledtes belejringen af Sebastea, og slagteriet gik i gang; tusindvis af lig lå på jorden. Sikken et frygteligt syn! Højt respekterede mænds lig var smidt i en bunke som om en skov af træer var fældet, og jorden flød med deres blod. Selvom Sebastea ikke havde nogen mur, havde de vantro først ikke turdet bryde ind i byen, da de havde troet, at de hvide kupler fra byens kirker var deres fjenders telte. Men så snart de indså deres fejltagelse, lod de deres raseri få frit udløb og blev redskaber for Guds vrede mod de kristne. De massakrerede nådesløst et stort antal mennesker, røvede en stor mængde plyndringsgods og tog et utal af fanger, mænd og kvinder, drenge og piger, som de solgte som slaver. Det er umuligt at afgøre, hvor meget guld og sølv og hvor mange ædelstene, perler og brokader de røvede, for denne by var residensstad for de armenske herskere. Skæbnens dag! I løbet af kort tid var Sebastea og den omgivende slette badet i blod. Det klare vand i floden Kizil Irmak, som løber gennem byen, blev pludselig farvet rødt. De vantro blev en uge, så drog de hjem.

Det ville være umuligt i detaljer at redegøre for de ulykker, der overgik armenierne, for sorgen og tårerne, alt hvad de måtte lide for tyrkens hånd, disse vilde, blodtørstige bæster, i de

¹ Området omkring Van-søen

² Sabastea (Sebasteia): by i det centrale Anatolien. I dag Sivas i Tyrkiet

dage hvor vort kongerige var uden retmæssige herskere, som var blevet pågrebet af dets falske beskyttere, de magtesløse, kvindagtige og æreløse byzantinske grækere!

5 Grækerne, hvis ry for berømmelse og ære bygger på den hast, hvormed de flygter, havde bemægtiget sig vor trone og ødelagt den beskyttelsesmur, som vore modige folkehær og vore frygtløse krigere havde bygget. I stedet havde de overladt beskyttelsen af vort land til eunukgeneraler og soldater, således at de persiske tyrkere til sidst indså, at hele Østen var uden herre. Uden at møde nogen modstand mod deres fremrykning stormede de ind, og inden for et år havde de nået selve Konstantinopels mure. De overtog kontrollen med alle de armenske provinser, kystbyerne og øerne, som tilhørte byzantinerne og tog dem til fange i deres hovedstads borg. Efter at perserne havde underlagt sig Armenien, fandt grækerne på en ny måde at bekri-
10 armenierne; de arbejdede på at ophidse en religionsstrid, og hurtigt opgav de al modstand mod perserne. Deres anstrengelser begrænsede sig til at føre sande troende væk fra den sande tro og udslutte dem. Berømte krigere blev blindet eller druknet i havet.

15 Overalt havde grækerne bestræbt sig på at fjerne fra Østen alle behjertede mænd og modige krigere af armensk oprindelse og tvinge dem til at leve med dem selv. De lavede unge drenge til eunukker og i stedet for brystplader, de modiges prydelser, gav de dem tøj med plisserede lægge, i stedet for hjelme beklædte de deres hoveder med huer, og de beklædte deres skuldre, ikke med ringbrynjer, men med brede sjal. Som kvinder hvisker de og taler hemmeligt, altid lægger de fælder for modige krigere, og det er takket være grækerne, at de troende er blevet slaver blandt perserne. [...]

I løbet af året 551³ af den armenske æra [1062], frembragte tyrkerne under ledelse af tre af sultan Toghril [Beg]s generaler, kaldet Slar Khorasan, Mdjmdj [Medjmedj] og Isulv, en strøm af blod fra den kristne nation, og de invaderede Baghin-distriktet i Armenien og plyndrede det. Derfra rykkede de som en giftig slange ind i de tilstødende distrikter, Thelkhum og Arghni,
25 hvor de overraskede de kristne og udryddede dem. Massakren begyndte den 4. i måneden Areg, en lørdag, i den ottende time af dagen. [...]

Overalt i hele Kilikien, til Taurus, Marash og Deluh og omegn, herskede uro og opstandelse. For befolkninger blev drevet ind i disse områder i massevis, idet de kom i tusindvis og sværmede ind i dem. De var som græshopper, der dækkede landets overflade. De var mere talrige – og jeg
30 må tilføje, syv gange mere talrige – end de mennesker, som Moses førte over Det Røde Hav, mere talrige end småsten i Sinais ørken. Landet blev oversvømmet af disse mængder af folk. Hæderkronede personligheder, adelige, høvdinge, kvinder af høj stand, vandrede mens de tiggede om brød. Vores øjne var vidne til dette triste spektakel.

[Efter Toghrul Begs død i 1063 fortsatte hans nevø; Alp Arslan, angrebene på armenierne] I året
35 1064 samlede Persiens hersker, Sultan Alp-Arslan, Toghruls nevø og efterfølger tropper blandt perserne, kurderne og tyrkerne. [...] Han var som et stormfuldt hav, der udspyede vrede bølger. [...] Han begav sig mod Armenien og faldt ind i landet, indbyggerne blev hugget ned og taget som slaver. De vantro var så mange, at de dækkede sletterne langt væk og lukkede alle flugtveje. [...] Så slog han lejr i området ved navn Dchavalkhs og angreb byen Akhal⁴ og indtog den.

³ Dateringen er her forkert. Der skal sandsynligvis stå år 511, dvs. år 1062

⁴ Område/by i det nordlige Armenien

Tyrkerne udryddede alle indbyggerne, mænd, kvinder, præster, munke og adelige, de unge drenge og piger blev taget væk som slaver til Persien. Utallige bunker guld, sølv og ædelstene og perler faldt i erobrernes hænder. Samme år hærgede denne sultan, Persiens drage, hele Armenien. [...]

5

[*Samuel af Ani:*]

I 513 af den armenske æra [1064] under Jomfruens højtidsfest, på en mandag, blev byen Ani indtaget af sultan Alp Arslan [1063-1073], som massakrerede dens indbyggere, bortset fra kvinder og børn, som han førte bort i fangenskab.

10

J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene – Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

Fra *Chronicles of the Crusades - Eye-witness accounts of the wars between Christianity and Islam*, redigeret af Elisabeth Hallam, Bramley Books 1989/1997 (dansk oversættelse af M. Pihl), samt efter B. Ye'or: *The Decline of Eastern Christianity under Islam. From Jihad to Dhimmitude*. Cranbury (1996), s. 292 samt S.

15 Vryonis: *Decline of Western Medieval Hellenism in Asia Minor and the Process of Islamization from the 11th to the 15th Century*, Berkeley (1971) s. 80f., 170